

การเลือกวุฒิสมาชิก พ.ศ.2567: แนวคิดและวิธีปฏิบัติที่ยังไม่ลงตัว

The 2024 Selection of Senators: Unsettled Concepts and Practices

นิยม รัฐอมฤต*

Niyom Rathamarit**

บทความนี้

Received

5 กุมภาพันธ์ 2568

Revised

17 มีนาคม 2568

Accepted

24 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ต้องการสร้างสมาชิกวุฒิสภาพันธุ์ใหม่ที่เป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพ ทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ และของประชาชนทุกชนชั้นในสังคม มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง โดยแก้ไขลดทอนคุณสมบัติของผู้สมัคร และวิธีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ด้วยการให้ผู้สมัครเลือกกันเอง แต่ไม่แก้ไขบทบาทและอำนาจหน้าที่ของ สว. ทำให้ได้ สว. ที่เลือกใน พ.ศ.2567 จำนวนหนึ่งที่มีคุณสมบัติไม่สอดคล้องกับงานในความรับผิดชอบ ประกอบกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำละเมิดกฎหมายการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ทำให้พรรคการเมืองบางพรรคฉวยโอกาสแทรกแซงการเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยว่าจ้างชาวบ้านมาสมัครเพื่อเลือกคนของพรรค และโดยวิธีการดังกล่าวสามารถยึดครองที่นั่งในวุฒิสภาได้มากถึง 3 ใน 4 ของที่นั่งทั้งสภา

คำสำคัญ ไทย-รัฐสภา, วุฒิสภา-การเลือกตั้ง, สมาชิกวุฒิสภา-การเลือกตั้ง, การเลือกตั้ง-วุฒิสภา, วุฒิสภา, ความเป็นกลางทางการเมือง

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสภา (ดร.)

** Associate Professor, Associate Member of Political Science and Public Administration, Law and Politics Department, Royal Society of Thailand. (Ph.D)

Abstract

The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 aims to create a new generation of senators who represent various career groups, act as coordinators among these groups and social classes, maintain political neutrality, and avoid affiliation with any political party. To achieve these goals, the Constitution revised relevant legal provisions by lowering candidate qualifications and changing the selection method—allowing candidates to elect senators from among themselves. However, it did not revise the roles of senators in legislative review, government oversight, or the approval of high-ranking officials in independent bodies, the Constitutional Court, the Supreme Administrative Court, and other entities as prescribed by law.

As a result, the qualifications of some senators selected in 2024 do not align with their duties and responsibilities in the position. Furthermore, the Election Commission's failure to effectively prevent and suppress violations of the senatorial selection law has allowed a political party to manipulate the process by hiring local individuals to register as candidates who would, in turn, vote for the party's nominees. Through such manipulation, the political party secured three-fourths of the Senate seats and is now effectively gaining full control of the chamber.

Keywords: Thailand Parliament Senate Election, Senate Election, Senate Selection, Political Neutrality.

บทนำ

การเมืองไทยยังคงวนเวียนอยู่ในวังวน ไม่คืบหน้าไปไหน แม้จะมีการรัฐประหารมาแล้วกว่า 10 ครั้ง จัดทำรัฐธรรมนูญมาแล้วมากถึง 20 ฉบับ (นิยม รัฐอมฤต, 2558) ครั้งล่าสุด โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) แก้ไขระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) เป็นระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม โดยให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งหย่อนบัตรเพียงใบเดียวเลือกผู้สมัครในแบบแบ่งเขต (มาตรา 85 วรรค 1 และวรรค 2) ส่วนการเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อ ให้จัดสรรที่นั่งโดยถือสัดส่วนของคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับทั้งหมดจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต หักด้วยจำนวน ส.ส.แบบแบ่งเขตที่พรรคการเมืองนั้นได้รับ (มาตรา 91) ทั้งนี้ เพื่อสลายพรรคใหญ่ ส่งเสริมพรรคเล็ก (นิยม รัฐอมฤต และ อุดม รัฐอมฤต, 2564) สถาปนารัฐบาลผสมทหาร-นักการเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลพลเรือนเต็มรูป แต่ผลที่ตามมายังคงได้รัฐบาลพลเรือนที่ไม่ต่างไปจากก่อนการรัฐประหารเท่าใดนัก ในส่วนที่เกี่ยวกับวุฒิสภา ได้มีการแก้ไขโดยกำหนดให้การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก กระทำโดยให้ผู้สมัครเลือกกันเอง และยกเลิกการกำหนดคุณสมบัติการศึกษาขั้นต่ำ ยิ่งทำให้การได้มาซึ่ง สว. ถูกพรรคการเมืองแทรกแซงได้ง่ายขึ้น สมาชิกวุฒิสภา (สว.) จำนวนหนึ่งมีวุฒิสภาศึกษาต่ำมาก และวุฒิสภาถูกครอบงำโดยพรรคการเมืองหนักขึ้น

ในโอกาสที่สังคมไทยมีการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเรื่องน่าสนใจว่า ควรที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับวุฒิสภาอย่างไรหรือไม่ เพื่อให้ได้ สว. ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับภาระหน้าที่ของวุฒิสภาในฐานะสถาบันการเมืองสถาบันหนึ่งให้มากที่สุด

ระบบสองสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สถาบันนิติบัญญัติระดับชาติของประเทศไทยประกอบด้วยสองสภา ได้แก่ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 79)

วุฒิสภาแตกต่างจากสภาผู้แทนราษฎร คือวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 200 คน เข้าสู่ตำแหน่งโดยวิธีให้ผู้สมัครรับเลือกเป็น สว. เลือกกันเอง (มาตรา 107) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี (มาตรา 109) และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 108 (9)) แต่ข้อกำหนดเรื่องจำนวนสมาชิก และการเข้าสู่ตำแหน่งโดยวิธีเลือกกันเองยังไม่ใช้บังคับใน 5 ปีแรกนับจากวันที่มีการจัดตั้งวุฒิสภา โดยมีบทเฉพาะกาล ให้วุฒิสภาในระยะเริ่มแรกประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 250 คน เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งตามที่ คสช.ถวายคำแนะนำ (มาตรา 269) และมีอำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควร

ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีร่วมกับ สส. (มาตรา 272) บทเฉพาะกาลนี้มีความสำคัญมากต่อการสืบทอดอำนาจของ คสช. หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ส่วนสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 500 คน เข้าสู่ตำแหน่งโดยการเลือกตั้งของประชาชนในระบบแบ่งสรรปันส่วนตามสัดส่วนแบบใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว โดยให้ประชาชนออกเสียงเลือกผู้แทนในแบบแบ่งเขต 350 คน และนำคะแนนรวมในแบบแบ่งเขตทั้งประเทศของแต่ละพรรคมาคำนวณหาสัดส่วนที่นั่งที่ควรได้รับของแต่ละพรรค หักด้วยที่นั่งในแบบแบ่งเขตที่พรรคได้รับ ส่วนที่เหลือคือจำนวนที่นั่งในแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคแต่ละพรรคจะได้รับ (มาตรา 83) สส. มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี (มาตรา 99) ไม่จำกัดวาระการดำรงตำแหน่ง แต่ต่อมาใน พ.ศ.2564 เมื่อรัฐบาล คสช. เห็นว่าพรรคฝ่ายรัฐบาลเข้มแข็งดีพอแล้ว ระบบเลือกตั้งแบบแบ่งสรรปันส่วนตามสัดส่วนแบบใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง เป็นระบบคู่ขนาน ผสมระหว่างระบบเสียงข้างมากแบบแบ่งเขต เขตเดียวคนเดียว กับระบบสัดส่วนซึ่งจัดสรรที่นั่งตามบัญชีรายชื่อพรรค โดยในการเลือกตั้งใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบ ใบหนึ่งเลือก สส. ในแบบแบ่งเขต อีกใบหนึ่งเลือก สส. ในแบบบัญชีรายชื่อพรรค ทั้งนี้ การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตมี 400 ที่นั่ง และแบบบัญชีรายชื่อพรรคมี 100 ที่นั่ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2564)

ในด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็น สว. ต่างจากคุณสมบัติของ สส. ใน 3 ประการสำคัญ ดังนี้

1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีในวันสมัครรับเลือก 2) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และ 3) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 (มาตรา 108) ในกรณีนี้ “ความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัคร” หมายถึงอำเภอ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 มาตรา 13 (4))

ส่วนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สส. 1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง 2) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ระยะเวลา 90 วันดังกล่าวให้ลดลงเหลือ 30 วัน และ 3) เกิด และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัคร พื้นที่ที่สมัครในที่นี้หมายถึงจังหวัด (มาตรา 97)

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาคือ 1) กลั่นกรองร่างกฎหมาย (มาตรา 136) 2) ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ (มาตรา 150) 3) เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ (มาตรา 153) 4) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลหรือกิจการสำคัญ หรือรับทราบการดำเนินการกิจสำคัญของประเทศร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 156) และ 5) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 204) ตุลาการศาลปกครองสูงสุด กรรมการองค์การอิสระ (มาตรา 222, มาตรา 228 มาตรา 232 มาตรา 238 มาตรา 246) และหัวหน้าผู้บังคับบัญชาสำนักงานขององค์การอิสระ (มาตรา 241)

ทั้งนี้ วุฒิสภา 1) ไม่มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติ (มาตรา 131 และ มาตรา 133) 2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต้องเริ่มจากสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 136) 3) ร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันด้วยคะแนนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว (มาตรา 138) 4) วุฒิสภาไม่มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล อำนาจถอดถอนรัฐบาลเป็นอำนาจเฉพาะของสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 151) และ 5) วุฒิสภาไม่มีอำนาจให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีหรือผู้นำรัฐบาล อำนาจนี้เป็นอำนาจโดยเฉพาะของสภาผู้แทนราษฎรเช่นกัน (มาตรา 158 วรรค 2)

โดยสรุป วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย และการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคลากรระดับสูงด้านตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นหลัก ส่วนอำนาจควบคุมนโยบายและควบคุมการบริหารประเทศเป็นภารกิจหลักของสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกนับจากที่มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 เป็นต้นมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ต้องการทำลายการผูกขาดอำนาจของพรรคใหญ่ โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทยที่กุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรอย่างเหนียวแน่นหลังการปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการคิดค้นวิธีการเลือกตั้งระบบแบ่งสรรปันส่วนตามสัดส่วนคะแนนแบบใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว (มาตรา 91) อีกทั้งต้องการอยู่ในอำนาจต่อไปอีกอย่างน้อย 2 สมัย หรือ 5-8 ปี จึงได้มีบทบัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 กำหนดมาตรการพิเศษให้ สว. ชุดแรกมีจำนวน 250 คน เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งตามบัญชีรายชื่อที่ คสช. ถวายคำแนะนำ (มาตรา 269) คือบทบัญญัติเกี่ยวกับ สว. ที่กล่าวถึงข้างต้นยังไม่ใช่บังคับใน 5 ปีแรกนับจากวันที่มี

การแต่งตั้ง สว. ชุดแรก และให้ สว. ชุดแรกนี้มีอำนาจหน้าที่ ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งร่วมกับ สส. ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ (มาตรา 271) และมีอำนาจร่วมกับ สส. ในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี (มาตรา 272)

ปัญหาของ สว. ในอดีต

ประเทศไทยเริ่มใช้ระบบสองสภา ตั้งแต่ พ.ศ.2489 สว. ชุดแรกของไทยเข้าสู่ตำแหน่งโดยการเลือกตั้งทางอ้อม คือให้ สส. ที่กำลังจะพ้นจากตำแหน่งเป็นผู้เลือก สว. (มาตรา 90 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489) แต่ สว. ชุดดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งได้ราว 1 ปี 6 เดือน ก็ถูกยุบเลิกไปเนื่องจากรัฐประหาร พ.ศ.2490 แล้ว สว. ชุดต่อๆ มา เข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งทั้งสิ้น ได้แก่ สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2490 (มาตรา 33) สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2492 (มาตรา 82) สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2511 (มาตรา 78) สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 (มาตรา 107) สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 (มาตรา 84) และ สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 (มาตรา 100) จนกระทั่งถึงยุคการปฏิรูปการเมืองและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 วิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. จึงได้ถูกเปลี่ยนไป และการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. มีการเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อันได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และครั้งล่าสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ทำไมจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. คำตอบคือ การเลือกตั้งทางอ้อมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2489 ไม่ตอบสนองความต้องการของคณะกรรมการที่ยึดอำนาจการปกครอง ซึ่งต้องการวุฒิสภาไว้ใช้ในการทำหน้าที่สนับสนุน และค้ำยันอำนาจของตน รวมทั้งสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจของตนที่ยึดมาได้ นอกจากนี้ วุฒิสภาที่สมาชิกเข้าสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจะมีอำนาจมากกว่าสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง เช่น กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา (มาตรา 86 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534) มีอำนาจลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิลงมติในญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 151 และ 219 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534)

ต่อมาในยุคหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย การเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. โดยวิธีแต่งตั้งถูกมองว่าไม่สอดคล้องกับยุคสมัย ในการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเน้นย้ำความเป็นประชาธิปไตยของระบบการเมือง จึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. เป็นวิธีเลือกตั้ง (มาตรา 121 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540) แต่ผลของการมี สว. ที่มาจากการเลือกตั้ง พบว่า สว. จำนวนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ ส.ส. ซึ่งสังกัดพรรคการเมืองในเชิงเครือญาติ เป็นสามีภรรยา กัน หรือเกี่ยวข้องเป็นลูกหลาน หรือเครือญาติกัน ทำให้ สว. ชุดเลือกตั้งได้สมญานามว่า “สภาผัวเมีย” และเมื่อ สว. ถูกครอบงำโดยพรรครัฐบาล ทำให้ สว. ไม่สามารถทำหน้าที่ถ่วงดุลหรือคานอำนาจรัฐบาล ดังนั้น เมื่อรัฐบาลสมัยนั้นกระทำการผิดกฎหมาย ถูกกลุ่มการเมืองชุมนุมประท้วงอย่างต่อเนื่อง สูญเสียความชอบธรรม จนกระทั่งถูกยึดอำนาจ คณะทหารที่ยึดอำนาจในครั้งนั้น ได้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และได้แก้ไขวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. เสียใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ยังคงให้มีสถาบันนิติบัญญัติประกอบด้วยสอง สภา โดยกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 150 คน ส่วนการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. กำหนดให้มาจาก 2 ทาง คือทางหนึ่งมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน ที่เหลือให้มาจากการสรรหา ประเทศไทยใน พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นปีที่มีการเลือกตั้ง สว. มี 76 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ สว. ที่มาจากการเลือกตั้งใน พ.ศ.2551 จึงมี 76 คน ส่วน สว. ที่มาจากการสรรหา คือ 74 คน (มาตรา 111 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550)

สว. ชุดนี้มีปัญหาคือการเข้าสู่ตำแหน่งไม่เหมือนกัน ทำให้เข้ากันไม่ได้ เข้าลักษณะปลาสองน้ำ ต่างฝ่ายต่างถือศักดิ์ศรีของตน ฝ่ายหนึ่งถือว่าตนเองมาจากการเลือกตั้ง เป็นตัวแทนประชาชน อีกฝ่ายหนึ่งถือว่าตนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ เหนือกว่าฝ่ายที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ที่สำคัญคือ สว. ที่มาจากการเลือกตั้งโน้มไปในทางสนับสนุนรัฐบาล และทำตามนโยบายของรัฐบาลอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่สังคมเกิดการแตกแยกเป็นฝักฝ่ายอย่างรุนแรง เป็นกลุ่มเสื้อเหลืองกับกลุ่มเสื้อแดง การชุมนุมประท้วงในใจกลางกรุงเทพฯ ยึดเยื้อ ประชาชนเดือดร้อน รัฐบาลแก้ปัญหาไม่สำเร็จ ในที่สุดรัฐบาลถูกโค่นล้มโดยรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 และเมื่อมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ฉบับ พ.ศ.2560 การเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. โดยการเลือกตั้งและการสรรหา จึงถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง กล่าวโดยสรุปวิธีการได้มาซึ่ง สว. ด้วยวิธีผสมเลือกตั้งกับสรรหานี้ยังไม่ดีพอ การเปลี่ยนแปลงวิธีการได้มาซึ่ง สว. จึงต้องเปลี่ยนแปลงอีก ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการเลือก สว. โดยให้ผู้สมัครเลือกกันเอง โดยคาดหวังว่าวิธีการเช่นนี้จะสามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลการแทรกแซงของพรรคการเมืองได้

แนวคิด สว. พันธุ์ใหม่และวิธีการเลือก สว. แบบใหม่

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถาบันวุฒิสภา ในหลายเรื่อง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมีดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของวุฒิสภา มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยกำหนดให้ทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” ของสภาผู้แทนราษฎร เปลี่ยนมาเป็นผู้ประสานความคิดเห็นของบุคคลจากหลากหลาย อาชีพ วิถีชีวิต และประสบการณ์ (ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการตรวจพิจารณาร่างพินัยกรรมร่างรัฐธรรมนูญ, 2562)

2. การแบ่งกลุ่มอาชีพของผู้สมัคร โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหรือหน้าที่ของ สว. เป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพ ดังนั้น จึงได้มีการปรับเปลี่ยนการเข้าสู่ตำแหน่งของ สว. ให้สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้น โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 (มาตรา 11) ได้มีการแบ่งกลุ่มคนในสังคมออกเป็น 20 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มอัตลักษณ์ ดังนี้

(1) กลุ่มการบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง ได้แก่ ผู้เคยเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(2) กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(3) กลุ่มการศึกษา ได้แก่ ผู้เป็นหรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(4) กลุ่มการสาธารณสุข ได้แก่ ผู้เป็นหรือเคยเป็นแพทย์ทุกประเภท เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุข พยาบาล เภสัชกร หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(5) กลุ่มอาชีพทำนา ปลูกพืชล้มลุก หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(6) กลุ่มอาชีพทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมงหรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(7) กลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้ใช้แรงงาน หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(8) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(9) กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

(10) กลุ่มผู้ประกอบการอื่น นอกจากกิจการตามข้อ 9

- (11) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบกิจการหรือพนักงานโรงแรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (12) กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (13) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (14) กลุ่มสตรี
- (15) กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (16) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดงและบันเทิง นกกีฬา หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (17) กลุ่มประชาสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (18) กลุ่มสื่อมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (19) กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
- (20) กลุ่มอื่นๆ

3. คุณสมบัติของผู้สมัคร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกเป็น สว. ต้องมีคุณสมบัติ เช่น ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี โดย คุณสมบัติข้อนี้ไม่ใช้บังคับกับสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มอัตลักษณ์อื่นที่สมัครในกลุ่มที่ 14 กลุ่มสตรี และกลุ่มที่ 15 กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มอัตลักษณ์อื่น (มาตรา 13) ไม่มีลักษณะต้องห้าม 26 ประการ เช่น เป็นบุคคลติดยาเสพติดให้โทษ เป็นบุคคลล้มละลาย เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือก เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกันหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 108 ข้อ ข. มาตรา 14)

4. การสมัคร ในการสมัครรับเลือกเป็น สว. ผู้สมัครจะต้องปฏิบัติดังนี้

4.1 สมัครในกลุ่มอาชีพที่ตนมีคุณสมบัติจะสมัครได้เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในจำนวน 20 กลุ่มอาชีพ ที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น (มาตรา 15 วรรค 2) กรณี กลุ่ม 20 ได้แก่ กลุ่มอื่นๆ ผู้ที่มีคุณสมบัติสมัคร กลุ่มอาชีพหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะอาชีพได้ ก็มีสิทธิสมัครกลุ่มนี้ได้เช่นกัน ถ้าเลือกจะสมัคร (มาตรา 15 วรรค 3)

4.2 ยื่นสมัครที่อำเภอที่ตนมีคุณสมบัติสมัครได้เพียงอำเภอใดอำเภอหนึ่งเท่านั้น (มาตรา 15 วรรค 2) อำเภอที่มีสิทธิสมัครได้ ได้แก่ อำเภอที่ผู้สมัครมีความเกี่ยวพันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งดังต่อไปนี้ (ก) อำเภอที่เป็นสถานที่เกิด (ข) อำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก (ค) อำเภอที่ตนทำงานเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก (ง) อำเภอที่ตนเคยทำงาน หรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน แล้วแต่กรณี เป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือ (จ) อำเภอที่ตนเคยศึกษาอยู่ในสถานศึกษาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา (มาตรา 13 (4))

5. วิธีเลือก พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 กำหนดให้ สว. มีที่มาจากผู้ที่ผู้สมัครเลือกกันเอง (มาตรา 11) การเลือก สว. จัดดำเนินการเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยการเลือกให้เริ่มจากระดับอำเภอ หากได้รับเลือก ในระดับอำเภอแล้ว จึงจะมีสิทธิ์เข้าสู่การเลือกในระดับจังหวัด และระดับประเทศ ตามลำดับ วิธีเลือกในแต่ละระดับจะประกอบด้วยการเลือก 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเลือกภายในกลุ่มอาชีพของตนเอง หากได้รับเลือกจะเข้าสู่การเลือกในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการเลือกไขว้ หรือการเลือกผู้สมัครในกลุ่มอาชีพอื่น ที่อยู่ในสายเดียวกัน (ในทางปฏิบัติ กรณีมีครบทุกกลุ่มอาชีพ 1 สายจะประกอบด้วย 5 กลุ่มอาชีพ)

6. การเลือกในระดับอำเภอ ขั้นตอนที่ 1 เลือกภายในกลุ่ม ให้เหลือ 5 คน โดยแต่ละคนมี 2 เสียง เลือกได้ 2 คน คนละ 1 เสียง เลือกตัวเองก็ได้ ขั้นตอนที่ 2 เลือกไขว้ เลือกให้เหลือกลุ่มละ 3 คน โดยในขั้นตอนนี้แต่ละคนเลือกคนในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน กลุ่มละ 1 คน 1 เสียง

7. การเลือกในระดับจังหวัด ขั้นตอนที่ 1 เลือกภายในกลุ่ม ให้เหลือ 5 คน โดยแต่ละคนมี 2 เสียง เลือกได้ 2 คน คนละ 1 เสียง เลือกตัวเองก็ได้ ขั้นตอนที่ 2 เลือกไขว้ เลือกให้เหลือกลุ่มละ 2 คน โดยในขั้นตอนนี้แต่ละคนเลือกคนในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกัน กลุ่มละ 1 คน 1 เสียง

8. การเลือกในระดับประเทศ ขั้นตอนที่ 1 เลือกภายในกลุ่ม ให้เหลือ 40 คน โดยแต่ละคนมี 10 เสียง เลือกได้ 10 คน คนละ 1 เสียง เลือกตัวเองก็ได้ ขั้นตอนที่ 2 เลือกไขว้ เลือกคนในกลุ่มอื่นที่อยู่ในสายเดียวกันได้กลุ่มละไม่เกิน 5 คน คนละ 1 เสียง ผู้ที่ได้เสียงมากลำดับ 1-10 ในแต่ละกลุ่มจะได้เป็น สว.

ซึ่งมี 20 กลุ่ม รวม 200 คน และ ผู้ได้คะแนนลำดับที่ 11-15 ในแต่ละกลุ่ม จำนวน 20 กลุ่ม รวม 100 คน จะได้เป็น สว. สำรอง

ทั้งหมดนี้คือกระบวนการและขั้นตอนการเลือก สว. โดยผู้สมัครเลือกกันเอง

การดำเนินการเลือก สว. ปี 2567

ในการเลือก สว. โดยให้ผู้สมัครเลือกกันเองเคยปฏิบัติกันมาครั้งหนึ่งแล้วในปี 2562 แต่ครั้งนั้นเป็นการเลือกแบบไม่เต็มรูปแบบ การแบ่งกลุ่มอาชีพแบ่งเป็น 10 กลุ่มเท่านั้น และ คสช. จะคัดเลือกเพียง 50 คน จาก 200 คน ที่ได้รับเลือก ทำให้การเลือกครั้งนั้นไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควร ต่างจากการเลือก สว. ใน พ.ศ.2567 เป็นการเลือกแบบเต็มรูปแบบครั้งแรก และไม่มี คสช. มาเป็นผู้คัดเลือก ในขั้นตอนสุดท้ายว่าใครจะได้เป็น สว. ตัวจริง

วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2567 กกต.ประกาศตารางเวลาการดำเนินการรับสมัครและเลือก สว. ดังนี้ (ประกาศ กกต. 13 พฤษภาคม 2567) รับสมัครผู้สมัครรับเลือกเป็น สว. พ.ศ.2567 ระหว่างวันที่ 20-24 พฤษภาคม พ.ศ.2567 ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการเลือกระดับอำเภอ กำหนด โดยไม่เว้นวันหยุดราชการ ผลการรับสมัคร ปรากฏรายละเอียดดังนี้

1. หลังจากสิ้นสุดวันรับสมัคร ในวันที่ 25 พฤษภาคม กกต.เผยแพร่บัญชีผู้สมัคร สว. ทั่วประเทศ ทางเว็บไซต์ มีผู้สมัครทั่วประเทศ (928 อำเภอ/เขต) จำนวน 48,226 คน ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม 108 คน คงเหลือผู้สมัคร 48,118 คน

2. กลุ่มที่ 15 คือ กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น มีคนสมัครมากที่สุด 5,211 คน คิดเป็นร้อยละของผู้สมัครทั้งหมดเท่ากับ 10.83 ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการมีผู้สมัครน้อยที่สุด 609 คน คิดเป็นร้อยละของผู้สมัครทั้งหมดเท่ากับ 1.27 (เปิดสถิติ, 2567)

3. จังหวัดที่มีผู้สมัครมากเป็นอันดับต้น 5 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ มีผู้สมัคร 2,764 คน กรุงเทพฯ 2,489 คน เชียงใหม่ 2,000 คน บุรีรัมย์ 1,836 คน นครศรีธรรมราช 1,798 คน

4. จังหวัดที่มีคนสมัครน้อยเป็นอันดับต้นๆ 10 จังหวัด ได้แก่ น่าน 98 คน ตาก 102 คน สมุทรสงคราม 128 คน พังงา 138 คน อุตรดิตถ์ 150 คน นครพนม 150 คน ตราด 163 คน สิงห์บุรี 166 คน กำแพงเพชร 168 คน สระแก้ว 170 คน (เปิด 10 จังหวัด, 2567)

5. ภูมิหลังของผู้สมัคร พบว่าในหลายจังหวัด เช่น เพชรบุรี ตราด ศรีสะเกษ ผู้สมัครมีคุณสมบัติ ด้านการศึกษาต่ำมากเพียงระดับประถมหรือมัธยม พอๆ กับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านอาชีพมีทั้ง ผู้ประกอบอาชีพพนักงานขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว คนจัดคิวรถ พนักงานรักษาความปลอดภัยของสถานที่พักนักท่องเที่ยว (สมัครในกลุ่ม 11 ผู้ประกอบธุรกิจ

หรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว) ผู้ประกอบอาชีพทำนา คนเลี้ยงไก่ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าและทำงานบ้าน หมอนวด (สมัครในกลุ่ม 16 กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดง) (สมชาย แสวงการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2568) การเลือก สว. ซึ่งเริ่มต้นเลือกในระดับอำเภอ ดำเนินการในวันที่ 9 มิถุนายน มีผู้ผ่านการเลือกระดับอำเภอสู่ระดับจังหวัดเพียง จำนวน 23,645 คน (เช็ก! รายชื่อ, 2567) น้อยกว่าจำนวนเต็ม ที่กฎหมายกำหนดให้มีได้ถึง 32,035 คน เนื่องจากในหลายอำเภอมีผู้สมัครไม่ครบ 5 คน ในหลายกลุ่ม อาชีพ ส่งผลให้ได้ผู้สมัครที่จะไปใช้สิทธิเลือกในระดับจังหวัดมีน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดให้มีได้ (กกต. สรุปภาพรวม, 2567)

การเลือกระดับจังหวัดกระทำในวันที่ 16 มิถุนายน มีผู้ผ่านการเลือกระดับจังหวัดเข้าสู่ระดับ ประเทศ จำนวน 3,000 คน (ผลเลือก สว., 2567) น้อยกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดให้มีได้เล็กน้อย เนื่องจากบางจังหวัดส่งผู้สมัครได้ไม่ครบ 40 คน

การเลือกระดับประเทศกระทำในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2567 กกต. ประกาศผลการเลือก สว. ทั้ง 20 กลุ่ม จำนวน 200 คน ในวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2567 และสำรอง 99 คน ทั้งนี้ สว. สำรองมีเพียง 99 คน เนื่องจาก สว. กลุ่มที่ 18 กลุ่มสื่อสารมวลชน ฯลฯ ขาดคุณสมบัติ 1 คน จึงเลื่อน สว. สำรองอันดับ 1 ในกลุ่มที่ 18 ขึ้นไปแทนที่

ภูมิหลังของ สว. ชุดที่มาจากการเลือกกันเองของผู้สมัครปี 2567

จาก สว. จำนวน 200 คน ที่ได้รับเลือกตามกระบวนการและขั้นตอนที่ กกต.ดำเนินการในช่วง พฤษภาคม-กรกฎาคม พ.ศ.2567 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา กลุ่มอาชีพ และจังหวัดที่สมัคร ได้ดังนี้ (หทัยกาญจน์ ตริสุวรรณ, 2567)

เพศ

- ชาย 155 คน คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 77.5
- หญิง 45 คน คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 22.5
- อัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 3.5 ต่อ 1 โดยประมาณ

อายุ

- อายุ 40-49 ปี จำนวน 40 คน
- อายุ 50-59 ปี จำนวน 44 คน
- อายุ 60-69 ปี จำนวน 102 คน
- อายุ 70-79 ปี จำนวน 14 คน

วัยเกษียณอายุราชการ (60-79 ปี) มากกว่าวัยยังไม่เกษียณอายุราชการ (40-59 ปี) คือ มีวัยเกษียณอายุราชการ 116 คน เท่ากับร้อยละ 58.0 ส่วนวัยยังไม่เกษียณอายุราชการ 84 คน เท่ากับร้อยละ 42.0

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาเอก จำนวน 35 คน
- ปริญญาโท จำนวน 71 คน
- ปริญญาตรี จำนวน 67 คน
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 2 คน
- ประกาศนียบัตรทางเทคนิคขั้นต้น จำนวน 3 คน
- ประกาศนียบัตรครูชั้นต้น จำนวน 2 คน
- มัธยมศึกษา จำนวน 14 คน
- ประถมศึกษา จำนวน 4 คน
- การศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน

แบ่งตามระดับวุฒิการศึกษาของผู้ได้รับเลือกเป็น สว. เป็น 3 กลุ่มหลัก โดยถือระดับปริญญาตรีเป็นแกนกลาง คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ปริญญาเอก-โท) มีจำนวน 106 คน หรือเท่ากับร้อยละ 53.0 ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามี 67 คน หรือเท่ากับร้อยละ 33.5 และ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมี 27 คน หรือเท่ากับร้อยละ 13.5

กลุ่มอาชีพ

สว. ที่ได้รับเลือกเข้าสู่สภาครอบคลุมกลุ่มอาชีพและกลุ่มอัตลักษณ์ 20 กลุ่มที่กฎหมายกำหนด แต่เนื่องจากในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอัตลักษณ์ประกอบด้วยคนหลายกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอัตลักษณ์รวมอยู่ด้วยกันในกลุ่มเดียว ปรากฏว่ากลุ่ม 15 ซึ่งรวมกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น เข้าไว้ด้วยกัน ผู้ได้รับเลือกในกลุ่มนี้เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด ไม่มีคนในกลุ่มทุพพลภาพ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มอัตลักษณ์ได้รับเลือกเป็น สว. เลยแม้แต่คนเดียว

จังหวัดที่สมัคร

ในบรรดาผู้ได้รับเลือกเป็น สว. พบว่า ผู้สมัครจากจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับเลือกมากที่สุดถึง 14 คน กรุงเทพฯ 9 คน สุรินทร์ และอยุธยา จังหวัดละ 7 คน อ่างทอง สตูล และสงขลา จังหวัดละ 6 คน อุทัยธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ เลย และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 5 คน ในขณะที่มี 13 จังหวัดไม่มีผู้ได้รับเลือกเลยแม้แต่คนเดียว ได้แก่ กาฬสินธุ์ ตาก นราธิวาส เพชรบุรี มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน ร้อยเอ็ด ลพบุรี สกลนคร สระแก้ว อุตรธานี และอุดรธานี

ปัญหาแนวคิดในการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

สมาชิกวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอัตลักษณ์ ทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ และของประชาชนทุกชนชั้น ดังนั้น กฎหมายดังกล่าวจึงไม่เคร่งครัดในเรื่องการแบ่งกลุ่มอาชีพ และลดระดับคุณวุฒิด้านการศึกษาลงมาถึงขั้นไม่กำหนดระดับ แต่บทบาทหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญยังคงกำหนดให้ทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองสูงสุด และองค์กรอื่นที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีบทบาทสำคัญต่ออนาคตและความก้าวหน้าของประเทศและประชาชนโดยรวม พิจารณาในแง่มุมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการแบ่งกลุ่มอาชีพที่ไม่เคร่งครัด และการไม่กำหนดวุฒิการศึกษาให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของ สว. อาจไม่สอดคล้องกับหลักการบริหารงานบุคคล คือ ได้คนไม่ตรงสาขาอาชีพ และใช้คนที่มีความรู้ความสามารถไม่ถึงเกณฑ์

จากการที่ตรวจสอบผู้สมัครรับเลือกเป็น สว. พบว่ามีผู้สมัครจำนวนไม่น้อยมีคุณวุฒิการศึกษาในระดับประถมหรือมัธยม และประกอบอาชีพประเภทแรงงานไร้ฝีมือ โดยที่ไม่มีประสบการณ์ในงานวิชาชีพในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม คุณสมบัติในลักษณะดังกล่าวหากได้รับเลือกเป็น สว. ก็อาจทำงานในหน้าที่ไม่ได้ และหากพิจารณาในทางทฤษฎี อาจกล่าวได้ว่าหน้าที่ของ สว. ต้องใช้ความรู้ทักษะ และประสบการณ์ระดับสูงกว่าสภาอื่นๆ เช่น สภาผู้แทนราษฎร สภาเทศบาล เนื่องจากเป็นกลไกกลั่นกรองงาน และควบคุมงาน หรือให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะรับผิดชอบงานในตำแหน่งสำคัญของประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่ง สว. ไม่ใช่กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ระดับต่างๆ

อีกประการหนึ่ง โดยระบบการปกครองตามปกติมีสภาประเภทตัวแทนประชาชนมากอยู่แล้ว อีกทั้งการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมีการทับซ้อนกัน 2-3 ชั้น เช่น มีการปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด มีเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบล ไม่มีพื้นที่ว่างเว้นที่ไม่มีการปกครอง แต่กระนั้น ยังมีหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่เรียกว่า จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จัดทำบริการในพื้นที่เดียวกันทับซ้อนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นอีกด้วย ในบางกรณีรวมถึงหน่วยงานราชการส่วนกลางก็ขยายงานไปทำในพื้นที่ของท้องถิ่นโดยตรง

พิจารณาในแง่แล้ว จะเห็นได้ว่าไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้วุฒิสภามาทำหน้าที่อย่างคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาท้องถิ่น หรือสภาผู้แทนราษฎร ควรคงบทบาทหน้าที่ในฐานะสภาที่ทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กรอิสระ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และองค์กรของรัฐระดับสูงอื่นต่อไปจะเหมาะสมกว่า

ปัญหาในการกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือก

รัฐธรรมนูญ มาตรา 108 ข้อ ข. และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2561 มาตรา 14 กำหนดข้อห้ามไว้กว้างขวางมาก พยายามกีดกันไม่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการเมืองท้องถิ่น รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาและบุคคลในครอบครัว เข้ามาสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา อีกทั้งห้ามบุคคลที่เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้วสมัครรับเลือกอีก การห้ามในลักษณะนี้เห็นได้ชัดว่า ต้องการให้วุฒิสภาเป็นกลางในทางการเมือง และไม่ต้องการให้บุคคลที่เคยเป็นแล้วกลับมารับตำแหน่งอีก เพื่อเปิดทางให้คนใหม่ได้มีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาบ้าง จะได้ไม่เกิดการผูกขาดอำนาจ แต่หากพิจารณาในด้านกลับกัน อาจเป็นการปิดกั้นโอกาสของประเทศไทยที่จะได้คนที่มีความรู้และประสบการณ์มารับใช้ประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็นการขัดขวางสถาบันวุฒิสภาไม่ให้พัฒนาเข้มแข็ง เนื่องจากขาดบุคคลที่มีความรู้ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในหน้าที่ แต่ละชุดของวุฒิสภาที่เข้าออกพร้อมกันทั้งสภา และเป็นคนใหม่ทั้งหมด ก็จะต้องมาเรียนรู้งานกันใหม่อยู่ร่ำไป สถาบันในลักษณะนี้ยากที่จะพัฒนาให้เข้มแข็ง

นอกจากนี้ การกำหนดข้อห้ามที่ห้ามสถาบันการเมืองยุ่งเกี่ยวกับพรรคการเมือง เป็นเรื่องที่ฝืนธรรมชาติของการเมือง และขวางกั้นความก้าวหน้าของตัวบุคคลด้วย จึงเป็นเป็นหลักเลียงยากที่จะเกิดกรณีสมาชิกวุฒิสภาสนับสนุนพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

ปัญหาในการแบ่งและรวมกลุ่มอาชีพ

การแบ่งกลุ่มอาชีพโดยกำหนดให้หลายกลุ่มอาชีพรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น กลุ่ม 2 กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม รวมผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย กลุ่ม 4 การสาธารณสุข รวมผู้เป็นหรือเคยเป็นแพทย์ทุกสาขา พยาบาล เภสัชกร กลุ่ม 6 อาชีพทำสวนครอบครัวไปถึง อาชีพป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง กลุ่ม 8 ผู้ประกอบอาชีพด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงผู้ประกอบอาชีพด้านผังเมือง อสังหาริมทรัพย์ สาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน ฯลฯ อีกทั้งเปิดทางให้เพิ่มเติมกลุ่มอาชีพอื่นที่ใกล้เคียงกันในแต่ละกลุ่มอาชีพได้ ดังจะเห็นได้ว่าในหลายกลุ่มอาชีพปิดท้ายนิยามของกลุ่มด้วยคำว่า “หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน” โดยขาดความแน่ชัดว่าต้องการ

กลุ่มใดเป็น หลัก กลุ่มใดเป็นรอง กลุ่มใดขาดไม่ได้ กลุ่มใดขาดได้ หรือกลุ่มใดจำนวนเท่าใด ทำให้บางกลุ่มอาจได้รับเลือกมาก บางกลุ่มอาจได้รับเลือกน้อย หรือไม่ได้รับเลือกเลย ดังกรณีของกลุ่ม 15 ซึ่งรวมกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น เข้าไว้ด้วยกัน ปรากฏว่าผู้ได้รับเลือกเป็น สว. ทั้ง 10 คน เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด ไม่มีคนในกลุ่มทุพพลภาพ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มอัตลักษณ์ได้รับการเลือกเป็น สว. เลย (ธนธร จิรจุริช และคณะ, 2567) เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเขียนกฎหมายให้มีความชัดเจนในเรื่องกลุ่มอาชีพ และ สัดส่วนของแต่ละกลุ่มให้แน่นอน จะทำให้เป้าหมายของการแบ่งกลุ่มบรรลุเป้าหมายในการได้บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ทางวิชาการหรือวิชาชีพได้ดีกว่า

ในอีกแง่หนึ่ง การเขียนกฎหมายเปิดกว้างให้ผู้สมัครเลือกสมัครได้หลายกลุ่ม จะทำให้การแบ่งกลุ่มอาชีพมีความหมายน้อยลง เช่น กลุ่ม 19 กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน กลุ่ม 20 กลุ่มอื่นๆ ทั้งๆ ที่กลุ่ม 19 ก็เขียนไว้อย่างเปิดกว้างแล้ว ยังมีกลุ่ม 20 อีกเสมือนว่านี่คืออะไรออก และอาจสะท้อนถึงการขาดข้อมูลของผู้เขียนกฎหมายในด้านความต้องการของวุฒิสภาที่เกี่ยวกับความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ จึงเขียนเปิดกว้างไว้ สุดท้ายเลือก อะไรก็ได้

ปัญหาการรับสมัคร

การตีความกลุ่มอาชีพในขั้นตอนรับสมัครไม่เคร่งครัด และไม่ยึดเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น กฎหมายกำหนดว่า “ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี” (มาตรา 13 (3) พรบ.ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา) แต่ในการรับสมัครไม่มีการตรวจสอบคุณสมบัติด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ในกลุ่มอาชีพที่สมัครว่าเป็นจริงตามที่แจ้งหรือไม่ เพียงมีบุคคล 1 คนรับรอง ก็ถือว่าผ่านเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ประเด็นนี้ถือว่าสำคัญมาก เพราะผู้สมัครเหล่านี้คือ ผู้เลือก สว. ในขั้นตอนและระดับต่างๆ ถ้าบุคคลเหล่านี้ไม่มีคุณสมบัติตรงตามที่แจ้ง แล้วปล่อยให้มิบบทบาทเข้ามาใช้สิทธิเลือก จะส่งผล ต่อการเลือกอย่างแน่นอน ยิ่งในกรณีมีการวางแผนส่งคนสมัครเพื่อจำกัดคู่แข่งในการเลือก สว. คนที่มีคุณสมบัติตรงตามกลุ่มอาชีพและมีความเชี่ยวชาญอาจถูกจำกัดออกจากเส้นทางการเลือก อย่างไม่ยุติธรรม แม้ว่าคนที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกลุ่มจำนวนมากจะตรึงรอบการเลือกไปก่อนถึงระดับประเทศก็ตาม แต่ก็ได้ขจัดผู้สมัครที่มีคุณสมบัติโดดเด่นออกจากเส้นทางการเลือกในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดไป

นอกจากการตีความในการรับสมัครไม่เคร่งครัดแล้ว การตีความว่ากลุ่มอาชีพใดกลุ่มอาชีพหนึ่งใน 20 กลุ่มที่กฎหมายกำหนดว่าครอบคลุมไปถึงกลุ่มอาชีพใดบ้าง ก็เปิดกว้างมากถึงขั้นเป็นคนละกลุ่มอาชีพ เช่น ตีความว่าคนขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว คนจัดคิวรถรับส่งนักท่องเที่ยว คนรักษาความปลอดภัย

ของนักท่องเที่ยวนักสมัครในกลุ่ม 11 (กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว) คนทำนา คนเลี้ยงไก่ คนตัดเย็บเสื้อผ้าและทำงานบ้าน สมัครในกลุ่ม 16 (กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดง) ตัวอย่างเหล่านี้บ่งชี้ว่าการสมัครไม่ตรงกลุ่มอาชีพอย่างแท้จริง และส่งผลกระทบต่อความเที่ยงตรงและคุณภาพในการเลือก สว.

ปัญหาการเลือกตนเอง

การเลือก สว. มีทั้งการเลือกในกลุ่ม และการเลือกนอกกลุ่ม การเลือกในกลุ่มอาจจะพอกล่าวได้ว่า คนในวงการเดียวกันพอจะรู้จักกัน แต่การเลือกไขว้หรือการเลือกนอกกลุ่มอาชีพอาจมีปัญหาว่าไม่รู้จักกัน อีกทั้งระเบียบการเลือกที่ กกต. กำหนดขึ้น ห้ามผู้สมัครหาเสียง ทำได้เพียงการแนะนำตัว ปัญหาจึงมีว่าเพียงการแนะนำตัวจะเพียงพอทำให้รู้จักผู้สมัครดีพอหรือไม่ ในความเป็นจริง การเป็นสมาชิกสภา ไม่ว่าจะเป็นสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา คุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งประการหนึ่งคือทักษะความรู้ความสามารถในการอธิบายปัญหา ซึ่งสิ่งนี้ นอกจากจะต้องอาศัยทักษะในการพูดหรืออธิบายแล้ว ยังต้องการความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งอีกด้วย จึงจะทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้ดี ดังนั้น การเลือกโดยไม่ให้มีการหาเสียง จึงเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการทำความรู้จักและรู้จักในความรู้ความสามารถของบุคคลที่เสนอตัวมาให้เลือก

ปัญหาการบังคับใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามทุจริต

จากผลงานการจัดการเลือก สว. ครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า กกต. ขาดความพร้อมในการดำเนินการอย่างมาก เพราะมีการปล่อยให้ผู้ขาดคุณสมบัติเข้าไปใช้สิทธิสมัครอย่างกว้างขวาง และใช้สิทธิเลือกผู้สมัครซึ่งส่งผลต่อการได้รับเลือกหรือไม่ได้รับเลือกโดยขาดมาตรการป้องกัน ความบกพร่องเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนในการรับสมัคร และมีได้ติดตามสอบสวนเอาผิดกับคนกระทำความทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพบว่า มีผู้ที่ไม่ควรสมัคร เช่น จบการศึกษาชั้นประถม 6 หรือจบการศึกษาชั้นมัธยม และมีอาชีพทำนาทำไร่ ยามเฝ้าอาคารสถานที่ พนักงานขับรถ ฯลฯ ซึ่งเป็นอาชีพไร้ทักษะยื่นสมัครกันเป็นจำนวนมาก กกต. ต้องทำอะไรหรือไม่เพื่อป้องกันการทุจริตในการเลือก เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้เลือก และมีบทบาทต่อผลการเลือก คาดการณ์กันว่าในการเลือก สว. ที่ผ่านมา กกต. อำเภอกว่าทั่วประเทศปล่อยให้ผู้รับจ้างสมัครจำนวนราว 12,000-15,000 คน เข้าไปทำหน้าที่รับจ้างออกเสียง โดยไม่เลือกตัวเอง (มี 0 คะแนน) จำนวนมากทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ (สมชาย แสวงการ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2568)

ความผิดปกติของผลการเลือก สว. คือผู้สมัครในบางจังหวัดได้รับเลือกมากผิดปกติ ในขณะที่ผู้สมัครในบางจังหวัดไม่ได้รับเลือกเลย จังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้ได้รับเลือกมากถึง 14 คน กรุงเทพฯ 9 คน

สุรินทร์ และอยุธยา จังหวัดละ 7 คน อ่างทอง สตูล และสงขลา จังหวัดละ 6 คน อุทัยธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ เลย และนครศรีธรรมราช จังหวัดละ 5 คน ในขณะที่มี 13 จังหวัดไม่มีผู้ได้รับเลือกเลยแม้แต่คนเดียว ได้แก่ กาฬสินธุ์ ตาก นราธิวาส เพชรบุรี มหาสารคาม แม่ฮ่องสอน ร้อยเอ็ด ลพบุรี สกลนคร สระแก้ว อุตรธานี และอุดรดิตถ์ สำนักข่าวไทยพีบีเอสตั้งข้อสังเกตว่า จังหวัดที่ผู้สมัครได้รับเลือกเป็น สว. จำนวนมาก “มักจะเป็นจังหวัดที่มี สส. จากพรรคภูมิใจไทยครองพื้นที่ส่วนใหญ่ในจังหวัด” (ธนธร จิรจุไร และคณะ, 2567)

ในประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหลังได้รับเลือกเป็น สว. พบว่ามี สว. จำนวน 153 คนที่มีพฤติกรรมรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน มีการจัดตั้งวางตัวบุคคลให้ทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มและมีเครือข่ายทำงานเป็นหมู่คณะ ออกเสียงตามนโยบายของผู้นำหรือโผของพรรคการเมือง ซึ่งเรื่องนี้ไม่มีอะไรเป็นความลับ ผู้ที่ติดตามพฤติกรรมการออกเสียงของ สว. กลุ่มดังกล่าวย่อมทราบได้ รวมทั้งสื่อมวลชนที่ทำข่าวเกี่ยวกับวุฒิสภายังได้ขนานนาม สว. กลุ่มดังกล่าวว่า “สว. พรรคสีน้ำเงิน” เพียงแต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ออกมาแสดงความรับผิดชอบจัดการเรื่องนี้ให้หายสงสัยเท่านั้นเอง

สรุปผลการศึกษา ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การปรับเปลี่ยนบทบาทของวุฒิสภา คุณสมบัติ และการได้มาของ สว. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 โดยมีจุดมุ่งหมายให้วุฒิสภามีหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในสังคมอย่างทั่วถึง ไม่กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษา หากมีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์สูงก็สมัครได้ และต้องการจะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองไม่ให้เข้ามาเกี่ยวข้องครอบงำการเลือก โดยให้ผู้สมัครสมัครตามกลุ่มอาชีพที่ตนมีความรู้ความเชี่ยวชาญและเลือกกันเอง ผลปรากฏว่าการไม่กำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำของผู้สมัครรับเลือกเป็น สว. และเปลี่ยนแปลงวิธีได้มาซึ่ง สว. โดยการแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพและให้ผู้สมัครเลือกกันเองนั้นไม่สามารถป้องกันการแทรกแซงการเลือก สว. ได้ ตรงกันข้ามกลับทำให้การแทรกแซงการเลือก สว. ทำได้ง่ายขึ้น และได้ สว. จำนวนหนึ่งที่มีคุณภาพความเชี่ยวชาญน้อย เนื่องจากการกำหนดกลุ่มอาชีพไม่เคร่งครัดและไม่รัดกุม ผู้สมัครจะเลือกสมัครกลุ่มใดเลือกได้หลายกลุ่ม

นอกจากนี้ การตรวจสอบคุณสมบัติขั้นรับสมัครไม่เคร่งครัดเข้มงวด เพียงมีคนรับรองคุณสมบัติด้านอาชีพ 1 คน ก็เข้าเกณฑ์ด้านดังกล่าวที่จะสมัคร สว. ได้แล้ว ฝ่ายรับสมัครไม่มีเวลามากพอที่จะไปตรวจสอบว่าที่รับรองมานั้นตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ และก็ไม่ได้เตรียมพร้อมหาวิธีป้องกันการรับรองที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ได้แต่ปล่อยให้เป็นไปตามความสำนึกรับผิดชอบของผู้รับรองกับผู้ขอรับรองเอง

ข้อสังเกตประการต่อไปคือ การจัดการเลือก สว. ครั้งที่กล่าวถึงนี้ขาดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการแทรกแซงการเลือก และเร่งรัดการประกาศผลการเลือกโดยไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควรว่า ผู้ได้รับเลือกเป็น สว. จะเป็นผลมาจากการวางแผนบงการการเลือกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ผลการเลือก สว. ที่ได้จึงมีการวิพากษ์วิจารณ์ตามมามากมาย ในขณะที่การติดตามฟ้องร้องคนที่กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม

ข้อสังเกต

การสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาโดยแบ่งกลุ่มตามสายอาชีพไม่ปรากฏว่ามีประเทศใดนำมาใช้ เว้นแต่ประเทศจีนที่จัดสรรที่นั่งในสภาที่ปรึกษาทางการเมือง ให้กลุ่มอาชีพ สมาคม ชนกลุ่มน้อย สตรี เขตปกครองพิเศษ องค์กรอาชีพหรือวิชาชีพด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การกีฬา ฯลฯ รวมทั้งมีการเชิญปัจเจกบุคคลที่มีชื่อเสียงโดดเด่น ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมอันเป็นที่ประจักษ์ เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ นักเขียน นักการศึกษา นักแสดง นักกีฬา อดีตผู้นำเขตปกครองพิเศษฮ่องกง (中国人民政治协商会议全国委员会办公厅, 2003) แต่สภาที่ปรึกษาทางการเมืองของจีนไม่มีอำนาจทางนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่เพียงให้ความเห็นและเสนอแนะประเด็นหรือปัญหาของประเทศชาติต่อสภาผู้แทนประชาชน ซึ่งมีอำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและตรากฎหมาย (อุดม รัฐอมฤต และ นิยม รัฐอมฤต, 2558)

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ข้อกำหนดและแนวปฏิบัติของไทยขัดแย้งกับกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ประเทศอื่นๆ ใช้ปฏิบัติกัน เช่น ในเรื่องการสังกัดพรรคการเมือง การหาเสียงเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งต่อเนื่อง การดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นได้โดยไม่มีเงื่อนไขด้านเวลาเป็นข้อห้าม เป็นต้น (Patterson & Mughan, 1999)

สังคมไทยอาจคุ้นเคยกับระบบราชการ และระบบการปกครองที่คนในระบบราชการมีอำนาจมาก ต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน ครั้นถูกกดดันให้ต้องปรับเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตย จึงยังมีข้อขัดข้องใจหรือไม่ไว้วางใจนักการเมืองและพรรคการเมือง ประกอบกับ นักการเมืองและพรรคการเมืองในอดีตที่ผ่านมา มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างกันอย่างรุนแรง และให้ความสำคัญกับการแพ้ชนะการเลือกตั้ง และการรักษาอำนาจเป็นสำคัญกว่าเป้าหมายของประเทศโดยรวม อีกทั้งในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมา นโยบายประชานิยมที่นักการเมืองและพรรคการเมืองนำเสนอต่อประชาชนแพร่หลายกว้างขวางและรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้น ระบบการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ซึ่งมีข้าราชการและนักวิชาการเป็นฝ่ายขึ้นนำ จึงพยายามจำกัดบทบาทของนักการเมืองและพรรคการเมืองไม่ให้เป็นอิสระและหลุดลอยไปจากการควบคุมของระบบกฎหมาย

และระบบราชการมากเกินไป รวมทั้งการพยายามออกแบบให้มีสถาบันวุฒิสภา ซึ่งเป็นสถาบันการเมือง เช่นกัน ให้เป็นสถาบันฝ่ายอนุรักษ์นิยมหรือสถาบันฝ่ายระบบราชการ ที่คอยทำหน้าที่เป็นปุโรหิตฝ่ายทรัพย์ คอยคานอำนาจสถาบันการเมืองอื่นที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมาชิกวุฒิสภา และรัฐบาลที่สภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองให้การสนับสนุน

การให้สถาบันวุฒิสภามีหน้าที่คอยคานอำนาจพรรคการเมือง สมาชิกวุฒิสภา และหรือรัฐบาล ภายใต้สภาพที่โลกเหล่านี้อันมีอำนาจมาก เป็นการยากที่จะเห็นยวรงค์ให้วุฒิสภายืนอยู่ข้างระบบราชการ ย่ำเท้าอยู่กับที่ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ในอดีตที่ผ่านมาว่า ทำไม่สำเร็จ ล้มเหลวมาตลอด วิธีการที่ประเทศพัฒนาแล้วต่างๆ นำมาใช้คือ ปล่อยให้วุฒิสภามีหน้าที่ทางการเมืองตามวิธิต่างทางการเมือง คือ จะสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่สังกัดพรรคการเมืองก็ได้ และสมาชิกวุฒิสภาสามารถแสดงบทบาททางการเมืองได้ตามความรู้ความสามารถของตนอย่างเปิดกว้าง จะไม่พยายามปิดกั้นการแสดงบทบาททางการเมืองของวุฒิสมาชิก กรณีของสหรัฐอเมริกา ตำแหน่ง สว. คือบันไดไต่เต้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น รัฐมนตรี ผู้ว่าการรัฐ ประธานาธิบดี ตัวอย่างของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่ก้าวขึ้นมาจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เช่น จอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) ลินดอน บี. จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) ริชาร์ด เอ็ม. นิกสัน (Richard M. Nixon) บารัค โอบามา (Barak Obama)

การคานอำนาจทางการเมืองโดยวิธีการอื่นๆ เช่น ใช้พรรคการเมืองด้วยกันคานอำนาจกันเอง โดยเฉพาะบทบาทของพรรคฝ่ายค้าน และพยายามเสริมสร้างความเป็นสถาบันและความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ของฝ่ายค้าน ใช้วิธีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ลดทอนอำนาจรัฐบาลส่วนกลางลง เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้รัฐบาลท้องถิ่น ส่งเสริมบทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น ส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนและภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ติดตามตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐ และช่วยป้องกันการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงในภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 จะเห็นได้ว่าประสบปัญหาไม่น้อย และผลที่ได้ยังห่างไกลจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจตนารมณ์ที่ต้องการให้การเลือก สว. เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สว. ที่ได้รับเลือกมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ เป็นกลางทางการเมือง และเป็นตัวแทนของกลุ่ม อาชีพหรือกลุ่มอัตลักษณ์ต่างๆ ของสังคมอย่างแท้จริง สามารถทำหน้าที่สำคัญในการกลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และให้ความเห็นชอบการดำรงตำแหน่งของบุคคลใน องค์การอิสระ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองสูงสุด และองค์กรอื่นที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ สว. และวุฒิสภาได้ทำหน้าที่ตามหลักการและอุดมการณ์

ประชาธิปไตย ไม่ถูกบิดเบือนให้ผิดไปจากธรรมชาติแห่งวิถีการเมือง การแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับ สว. อาจทำได้ ดังนี้

1. วุฒิการศึกษาของผู้สมัคร สว. ขั้นต่ำต้องจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เพราะภารกิจหลักของ สว. คือการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติ ติดตามตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบในตัวบุคคลที่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองสูงสุด และองค์กรอื่นที่กฎหมายกำหนด มีความจำเป็นที่ผู้ดำรงตำแหน่ง สว. จะต้องมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง จึงจะสามารถเข้ามาทำงานในวุฒิสภาอย่างได้ผลตามสมควร การกำหนด วุฒิการศึกษาขั้นต่ำที่เหมาะสมจะสามารถแก้ไขปัญหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญ ไม่เหมาะสมมาสมัครรับเลือก สว.

2. ควรกำหนดให้ผู้สมัครระบุความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ในงาน หรือกลุ่มวิชาชีพ ที่สมัครให้ชัดเจน รวมทั้งความสามารถหรือศักยภาพ ความมุ่งมั่นที่จะทำงานรับใช้สถาบันวุฒิสภาหากได้รับเลือกเป็น สว. การที่ให้ผู้สมัครสำรวจศักยภาพและความพร้อมของตัวเองในการสมัคร เป็นการเตรียมตัวที่ดีและแสดงถึงความกระตือรือร้นต่อการทำงานในตำแหน่ง สว. อีกด้วย

3. ควรกำหนดให้สถาบันวิชาชีพ สหกรณ์ สมาคมที่จดทะเบียนตามกฎหมาย ส่งผู้แทนสมัครในนามของกลุ่มวิชาชีพที่ตนมีความเชี่ยวชาญก็ได้ หรือปัจเจกบุคคลจะสมัครเองก็ได้ เพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นตัวแทนกลุ่มวิชาชีพที่แท้จริงเข้าไปมีบทบาทในวุฒิสภา ขณะเดียวกันก็ไม่ปิดกั้นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและต้องการเข้าไปมีบทบาทในวุฒิสภา

4. แบ่งกลุ่มวิชาชีพให้ชัดเจน และกำหนดสัดส่วนของแต่ละกลุ่มให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงภารกิจของวุฒิสภาและพัฒนาการของโลกที่เปลี่ยนไปเป็นสำคัญ เช่น ความจำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจและการเงินการธนาคาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้จะแบ่งกลุ่มให้มีมากกว่า 20 กลุ่มก็ได้ และแต่ละกลุ่มก็ไม่จำเป็นต้องเท่ากันเสมอไป ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการของงานวุฒิสภา

5. ไม่ควรจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งของ สว. ควรเปิดให้ สว. สมัครรับเลือกเป็น สว. ต่อไปได้ หากต้องการทำงานในตำแหน่งดังกล่าวต่อไป ต้องถือว่างาน สว. เป็นวิชาชีพที่ต้องการประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ไม่ใช่งานที่ใครๆ ก็ทำได้ ในอีกด้านหนึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ประเทศได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่มีอย่างเต็มที่ ประเทศจะต้องพัฒนาก้าวหน้าต่อไป ต้องแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ไม่ได้อยู่ตามลำพังประเทศไทยประเทศเดียว ตัวอย่างสมาชิกวุฒิสภาของสหรัฐล้วนมีแต่ชนชั้นนำในวงการวิชาชีพ ไม่ปรากฏว่ามีชนวนาชาไร้มือเปื้อนดิน แม่บ้านรับสวัสดิการสังคม พนักงานขับรถ ช่างไม้ ช่างยนต์ ในหมู่ผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา (Morgan et al, 1979)

6. ไม่ห้ามการเป็นสมาชิกพรรค เพราะพรรคการเมืองไม่ใช่สิ่งชั่วร้ายเสมอไป ถ้าชั่วร้ายก็ควรที่จะห้ามจัดตั้ง อีกทั้งโดยธรรมชาติของคนที่มีบทบาททางการเมือง ไม่มีใครที่ไม่มีความคิดโน้มไปทางใดทางหนึ่ง หรือสนับสนุนพรรคใดพรรคหนึ่ง แม้จะห้ามก็ห้ามไม่อยู่ ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว ตรงกันข้าม การห้ามไม่ให้สังกัดพรรคการเมืองกลับสร้างปัญหาข้อขัดแย้งโดยไม่จำเป็น และห่วงเหินห่างการทำหน้าที่ของ สว. ไม่ให้คืบหน้าไปทางใดทางหนึ่ง หากไม่ห้ามผู้สมัครเลือก สว. เป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลที่จะห้ามผู้เคยดำรงตำแหน่งต่อไปนี้สมัครรับเลือกเป็น สว. ได้แก่ ผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง ผู้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่พ้นจากตำแหน่งข้างต้น แล้วแต่กรณี ยังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือก เพราะการห้ามผู้เคยดำรงตำแหน่งต่างๆ ข้างต้นล้วนมีสาเหตุมาจากความกลัวในเรื่องความเกี่ยวพันกับพรรคการเมืองทั้งสิ้น การห้ามบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งข้างต้นสมัครรับเลือกเป็น สว. นับเป็นการจำกัดทรัพยากรบุคคลที่วุฒิสภาจะพึงหาได้โดยไม่จำเป็น

7. ไม่ห้ามการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น การที่บุคคลก้าวเข้าสู่การเมืองก็หวังความก้าวหน้าในทางการเมือง และคุณประโยชน์ที่จะเกิดจากการทำหน้าที่นั้น การห้ามไม่ให้ สว. ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เท่ากับปิดกั้นความก้าวหน้าของบุคคลนั้น และเป็นการมองโลกในแง่ร้ายว่าผู้นั้นมองแต่ประโยชน์ส่วนตน ซึ่งในหลายสังคมไม่เชื่อเช่นนั้น

8. ไม่ห้ามการหาเสียงแสดงความรู้ความเชี่ยวชาญและประโยชน์ที่สภาและประเทศจะได้รับ เพราะสภาคือเวทีอภิปรายปัญหาสาธารณะ ต้องการบุคคลที่มีทักษะและความสามารถในการอภิปรายปัญหา (Schmitt, 1988) การสมัครรับเลือกเป็น สว. คือการอาสาประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของบ้านเมือง จะรู้ได้ลึกซึ้งเพียงใดว่าผู้สมัครมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่สมัคร ถ้าห้ามการหาเสียง ดังนั้นการห้ามการหาเสียงจึงเท่ากับให้ผู้เลือกใช้ดุลพินิจเลือกโดยขาดข้อมูลที่มาพอด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงไม่ควรห้ามการหาเสียง

โดยสรุป การกำหนดคุณสมบัติขั้นตําระดับปริญญาตรีและประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับผู้สมัคร สว. เพื่อคัดกั้นไม่ให้บุคคลที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเข้าสู่ตำแหน่ง รวมทั้งควรปลดปล่อยการเลือกสรร สว. ให้เป็นไปตามหลักการแข่งขันเข้าสู่ตำแหน่งตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตยที่มีพรรคการเมืองและสถาบันตัวแทนกลุ่มอาชีพร่วมกันปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กกต. สรุปภาพรวมเลือกระดับอำเภอเรียบร้อย-ส่งผลไประดับจังหวัด 10 มิ.ย. (2567, 9 มิถุนายน).

บีบีซี นิวส์ ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/cw00pg5172wo>

เช็ก! รายชื่อผู้ได้รับเลือก สว. ระดับอำเภอ. (2567, 11 มิถุนายน). ไทยพีบีเอส. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/340937>

ธนธร จิรจุริช, พีรณย์ ภาคินทร และ อภิวัฒน์ หวังเจริญไพศาล. (2567, 3 กรกฎาคม). บทสรุปเลือก สว. 200 คน: ถอดรหัสกลเกมจากผลการเลือก สว. เดอะ แอคทีฟ. <https://theactive.thaipbs.or.th/data/senator-election-conclusion>

นิยม รัฐอมฤต. (2558). *ดุลยภาพทางการเมืองดุลยภาพทางสังคม*. สถาบันพระปกเกล้า.

นิยม รัฐอมฤต และ อุดม รัฐอมฤต. (2564). *การเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เข้มแข็งเป็นสถาบันของประชาชน*. สถาบันพระปกเกล้า.

เปิดสถิติที่สุดในการเปิดรับสมัคร สว. 67. (2567, 26 พฤษภาคม). บีบีซี นิวส์ ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/cg33y4nrjxeo>

เปิด 10 จังหวัด ผู้สมัคร สว. 2567 ทั่วประเทศมากที่สุด-น้อยสุด เช็กที่นี่. (2567, 27 พฤษภาคม). ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. <https://www.prachachat.net/politics/news-1572600>

ผลเลือก สว. 77 จังหวัด ผ่านเข้าชิงระดับประเทศ 3,000 คน. (2567, 17 มิถุนายน). ไทยพีบีเอส. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/341073>

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการตรวจพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ. (2562). *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (ภาคผนวก ข)*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561. (2561, 12 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 63 ก. หน้า 1-39.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2560. (2560, 13 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 93 ก. หน้า 1-31.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2560. (2560, 7 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 105 ก. หน้า 1-41.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564. (2564, 21 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 ตอนที่ 76 ก. หน้า 1-4.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490. (2490, 9 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 64 ตอนที่ 53. หน้า 1-32.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489. (2489, 10 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 63 ตอนที่ 30. หน้า 318-368.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492. (2492, 23 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 66 ตอนที่ 17. หน้า 1-80.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511. (2511, 20 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 85 ตอนพิเศษ. หน้า 1-68.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517. (2517, 7 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 91 ตอนที่ 169. หน้า 1-90.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521. (2521, 22 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 99 ตอนที่ 146. หน้า 1-66.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534. (2534, 9 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 108 ตอนที่ 216. หน้า 1-80.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540, 11 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก. หน้า 1-99.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 1-127.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2567, 10 กรกฎาคม). เปิดภูมิหลังของวุฒิสภาชุดใหม่ หลัง กกต. ประกาศ รับรอง 200 สว. – สำนรอง 99 คน. *บีบีซี นิวส์ ไทย*. <https://www.bbc.com/thai/articles/c1rw304vwego>
- อุดม รัฐอมฤต และ นิยม รัฐอมฤต. (2558). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. วิญญูชน.

ภาษาต่างประเทศ

- Morgan, Richard E., Potholm, Christian P. & Donovan, John C. (1979). *American Politics: Directions of Change, Dynamics of Choice*, Reading. Addison-Wesley Publishing Company.

Patterson, Samuel C. & Mughan, Anthony. (1999). *Senates: Bicameralism in the Contemporary World*. Ohio State University Press.

Schmitt, Carl. (1988). *The Crisis of Parliamentary Democracy* [Die Geistesgeschichtliche Lage des Heutigen Parlamentarismus]. The MIT press.

中国人民政治协商会议全国委员会办公厅. (2003). 中国人民政治协商会议第十届全国委员会第一次会议文件. 人民出版社.